

RMK vastus Eesti Keskkonnaühenduste Koja metsatöörühma tagasisidele „RMK metsade majandamise põhimõtete“ kohta

Täname Eesti Keskkonnaühenduste Koda infokoosolekul osalemise eest ja dokumendile tagasiside andmise eest.

Tutvusime Teie ettepanekutega ning anname omapoolsed kommentaarid nende esitamise järjekorras. Soovime veelkord rõhutada, et „RMK metsade majandamise põhimõtted“ kirjeldavad RMK sisemist töökorraldust ning aitavad organisatsioonis hoida tööde planeerimisel ja korraldamisel ühetaolist käekirja. Seepärast ei ole alati ka kõik terminid võrreldavad ametliku terminoloogiaga.

RMK lähtub oma tegevuses õigusaktidest, omaniku ootustest ja arengukavast. Eesmärk on olla eeskujuks ülejäänud Eesti metsaomanikele, säilitada elustiku mitmekesisust ja tagada kvaliteetse puidu juurdekasvu. Nende eesmärkide täitmisel juhindume metsade majandamisel säästva metsanduse põhimõtetest (PEFC ja FSC® (FSC-C022757)), riiklikest ja Euroopa Liidu õigusaktidest, kaitsealuste liikide kaitse tegevuskavadest ning kaitse strateegiatest ja parimatest metsamajanduslikest tavadest ning praktikatest.

Järgnevalt anname tagasiside Teie ettepanekutele:

1. Dokumendis on ümber süstematiseeritud kaitsealuste metsade terminoloogiat, kuid mõisted on sünonüümsed ametlike mõistetega

RMK vastus: RMK kasutab enda hallatavate metsade majanduspiirangutest kiire ülevaate saamiseks metsamaa jaotamist metsakategooriatesse. Metsakategooriate alla liigitatakse omakorda RMK sisesele kaitsestaatusale vastavalt ülihangelt, rangelt või mõningaselt kaitstavad metsad. Need töökorralduslikud mõisted ei asenda ametlikke õiguslikke termineid (nt sihtkaitsevöönd, piiranguvöönd, hoiuala, vääriselupaik), vaid koondavad erinevad õiguslikud ja praktilised piirangud gruppidesse, et sisemist planeerimist ja otsustusprotsessi paremini korraldada.

RMK on sellist klassifikatsiooni kasutanud pikalt ja RMK infosüsteemid on vastavale jaotusele üles ehitatud. Dokumendis on kirjeldatud, milliste piirangutega metsad vastava grupi alla kuuluvad, mistõttu ei pea RMK tõenäoliselt, et lugejal tekib arusaamatus mida RMK liigitab ülihangelt, rangelt või mõningaselt kaitstavaks metsaks.

Teie ettepaneku 80-aastaste ja vanemate metsade käsitlemisel kasutada mõistet „hilises keskeas ja vanemad metsad“. RMK hinnangul on edaspidi kõige täpsem kasutada selles kontekstis mõistet „80-aastased ja vanemad metsad“, mis on üheselt mõistetav ja täpsem kui „hilises keskeas ja vanemad metsad“ või üldistav „vanad metsad“.

2. Raiete hajutatuse indeksite kriteeriumid ei ole piisavad metsaliikidele elupaikade tagamiseks

RMK käsitles on metsaliikide elupaikade tagamine kompleksne planeerimis- ja otsustusprotsess, mis ei tugine üksnes raiete hajutatuse indeksile. Lisaks arvestatakse kaitsealade

paiknemise ning looduväärtustega (sh VEP-id), 80-aastaste ja vanemate metsade osakaalu hoidmist 5x5 km maastikuruudus ning kaitsealuste liikide elupaikadega seotud piiranguid ka väljaspool kaitsealasid.

Selles kontekstis täidab raiete hajutatuse indeks lävendväärtustega edukalt oma praegust eesmärki: see aitab ruumiliselt ja ajaliselt hajutada 10 aastase planeerimisperioodi raieid ning võimaldab RMK metsaökoloogidel kontrollida looduväärtuste võimalikku esinemist majandusmetsas ning anda vajadusel sisendit raieplaneeringusse.

3. Vääriselupaikade ja Natura elupaikade inventeerimist pole dokumendis käsitletud

RMK vastus: RMK ei pea vajalikuks kirjeldada põhimõtete dokumendis üksikasjalikult vääriselupaikade tuvastamise õiguslikku raamistikku, kuna see tuleneb õigusaktidest. Küll aga saame selgitada RMK sisemist töökorraldust.

RMK metsakorraldajad omavad vääriselupaikade määramise litsentsi ning oma igapäeva tööd tehes, nad hindavad ühtlasi ka vääriselupaiga esinemist. Vääriselupaiga tuvastamise korral rakendab RMK koheselt esmast kaitset (sisemine kaitse), seejärel teavitatakse KAUR-i, kes korraldab vääriselupaiga EELIS-esse kandmise. Samuti on RMK-l olemas tööprotsess väljastpoolt tulnud kõrge kaitseväärtusega teavituse (sh potentsiaalse vääriselupaiga) osas. Seda käsitleb põhimõtete dokumendi peatükk 2.4 „Kaitstavate liikide elupaigad“, kus viidatakse eraldi dokumendile „RMK maal kõrge looduskaitsega väärtusega objektide esmase kaitse tagamise juhend“.

Natura elupaikade inventuuriga alustab RMK kohe, kui RMK ja Keskkonnaameti koostöös on loodud selleks vajalik tehniline lahendus. Ennetavalt on Natura elupaigad väljaspool kaitsealasid määratud range kaitse alla, kuni inventuuri teostamiseni.

Selgitame täiendavalt niiskusindeksi (nn kuiva-märja indeks) põhimõtet. Niiskusindeksi eesmärk on tulundusmetsa kategoorias jaotada uuendusraied ühtlasemalt kuivade, niiskete ja märgade kasvukohatüüpide vahel, et mitte koormata püsivalt ainult kuivemaid ja lihtsamini majandatavaid kasvukohti. Tegemist ei ole uue indeksiga, vaid tööriistaga, mida on kasutatud pikema aja jooksul.

Dokumendis kirjeldatud niiskusskaalal paikneb RMK metsafondist ligikaudu 36% kuivemates ja ülejäänud niiskemates kasvukohatüüpides. Seetõttu on põhjendatud suunata uuendusraieid periooditi ka keerukamalt majandatavatesse niiskematesse metsadesse, et hoida metsa-majandamist metsafondi lõikes tasakaalus.

4. Uuendusraiate lubamine looduskaitsealises metsades (dokumendi järgi üli-rangelt, rangelt ja mõningaselt kaitstavates metsades)

RMK vastus: Üli-range kaitsega metsad on jäetud looduslikule arengule.

RMK ei teosta uuendusraieid üldreeglina ka rangelt kaitstavates metsades tulenevalt RMK arengukavas sätestatule. Erakorraliselt teostatakse uuendusraieid vaid kaitseala valitseja nõusolekul sanitaarsel eesmärgil, et vältida kahjustuste levikut või uuendada halvas tervislikus

seisundis metsa, samuti likvideerida inimese tervist, vara ja taristut (teed, liinid, hooned) ohustavad puud, mis on ühtlasi seadusest tulenev kohustus.

Mõningaselt kaitstavate metsade alla grupeerib RMK ka tulundusmetsa metsakategooriasse kuuluvaid metsi, kus on üldjuhul õigusaktidest tulenevalt täiendavad piirangud vaid langi suurusele. Seetõttu ei pea RMK vajalikuks nendel aladel täielikult uuendusraieid vältida, seda enam, et raieid teostame eelistatult väikelankidena ja järgides muid põhimõtteid vastavalt peatükis 5.3.1 kirjeldatule, et mõju loodusele oleks võimalikult väike. Mõningaselt kaitstavatel aladel teostas RMK 2025. aastal uuendusraiet ainult 0,7% kogu uuendusraie pindalast.

5. Sanitaarraiate lubamine looduskaitsealadel

RMK vastus: RMK on loobunud arengukavast tulenevalt kaitseala piiranguvööndites korraliste uuendusraiate tegemisest. Sanitaarraieid tehakse juhul, kui kahjustuse levik seab ohtu ala kaitse-eesmärgi või kui kahjustuse likvideerimata jätmine toob kaasa kahjustuse levimise tulundusmetsa, sh erametsa või on oht inimese tervisele ja varale ning taristule.

Täielik sanitaarraiate keelu sätestamine kaitsealadel oleks vastuolus nii metsakaitseliste nõuetega kui ka riigi kohustusega ennetada ulatuslikke metsakahjustusi, mis mh võivad ohustada ka kaitse-eesmärke (nt üraskipuhang kuusikus).

Nendest põhjustest tulenevalt ei ole õigustatud sanitaarraiest loobumine kaitstavate alade piiranguvööndites.

6. Pesitsusrahu pikendamine mõningaselt kaitstavates metsades

RMK vastus: Pesitsusrahu on RMK pidanud vabatahtlikult alates aastast 2002 ehk tänavu järjepanu 26-ndat aastat. Esimesed 20 aastat oli pesitsusrahu periood kaks kuud – 15. aprillist 15. juunini. Viimased neli aastat ehk alates 2022. aastast on periood 15 päeva võrra pikem ehk 15. aprillist 30. juunini. Alates 2024. aastast on RMK järginud Keskkonnaameti lindude asustustiheduse maatriksit ja vältinud kuni juuli keskpaigani raieid nn punastel lankidel ehk kõige suurema asustustihedusega metsades.

Seega teatud metsatüüpides on riigimetsas pesitsusrahu eelneva 2 kuu asemel koguni 3 kuud. RMK on eeskujuks kogu metsasektorile. Meeles tuleb pidada ka seda, et ligi pool riigimetsast on kaitsealune, kus pesitsusrahu on täielikult tagatud.

Lisaks ei tehta raieid Keskkonnaameti poolt määratavatel või liigikatselistest tingimustest tulenevatel muudel ajavahemikel. RMK on arvamusel, et ka mõningaselt kaitstavates metsades on otstarbekas lähtuda riskipõhisest lähenemisest – pikem pesitsusrahu seal, kus selle looduskaitsealine vajadus on kõrgeim.

7. Alusmetsa raie

RMK vastus: Alusmetsa raie uuendusraiate puhul teostatakse, kuna see eelkõige takistab metsa uuendamist. Alusmetsa raiel säilitatakse elujõuline kuuse järelkasv ning RMK säilitab alusmetsa säilikuude gruppides ja raielangi mitteraiutavatel osadel, samuti puhveraladel. Kuna alusmets (iseäranis sarapuu) takistab eelkõige metsa uuendamist ja uuenemist, siis RMK ei näe võimalust loobuda täielikult alusmetsa raiest enne uuendusraiet.

Looduskaitseliste väärtustega metsades RMK säästab maksimaalset looduslikku uuendust ja tolmeldajatele väärtuslikke puu- ja põõsaliike.

8. Valikraiete marginaliseerimine teiste majandusvõtete kõrval

RMK vastus: RMK eesmärgiks on oma tegevuses lähtuda parimatest teaduslikest praktikatest, seega RMK peab õigeks alustada kõigepealt püsिमetsanduse rakendamise võimalikkuse uurimisega läbi täiendavate katsealade rajamise.

Pärast alade rajamist saab neil algalatada pikaajalisi seireid ja uuringuid erinevatel teemadel. Üldistatult märksõnadega nimetades: puistute uuenemine ja produktioon; metsa tervis ja püsikindlus; erinevad elustikurühmad; muld; süsinik; metsade puhkeväärtused; marjad-seened; metsakorraldus jne.

RMK ei eelda, et lageraiest erinevad raievõtted muutuvad lähitulevikus valdavaks metsa majandamise viisiks. Alternatiive otsitakse eeskätt puistutele, kus lisaks puidutulule on olulisel kohal muud väärtused (nt katsealade piiranguvööndid, kogukonnaalad). Samuti ei ole tõenäoline, et püsिमetsakasvatust hakatakse laialdaselt rakendada kõikides metsatüüpides.

Eestis puudub seni pikaajaline, süsteemselt uuritud ja suurel pindalal rakendatud püsिमetsanduse praktika. Seetõttu on RMK rajanud Seljamäele neli katseala ja tellinud eraldiseisva teadusuuringu „Lageraiele alternatiivsete majandamisviiside näidis- ja katsealade disain“, eesmärgiga saada sisend (kasvukohatüübid, puistute liigiline koosseis jne) täiendavate katsealade loomiseks ning sobivate majandamisvõtete valikuks.

9. Uuendusraiete jätkuv võimaldamine kogukonnaaladel

RMK vastus: Kogukonnaaladel tehtavad raied lepatakse kokku kohaliku kogukonna-KOV-i RMK koostöös, seda sätestab ka RMK-le seatud omaniku ootused, kus „RMK peab arvestama vajadusega kogukonnaaladel teha tulevikule suunatud metsakasvatustöid läbi sobivate metsamajandamise praktikate rakendamise“, milleks kokkuleppe kohaselt võivad olla ka uuendusraied.

RMK ei pea põhjendatuks seada kogukonnaaladel raieliikide valikule üldist omapoolset täiendavat piirangut.

10. Ristimetsades ja hiietes raiete lubamine

RMK juhindub looduslikke pühapaikasid sisaldavate metsade majandamisotsuste langetamisel ennekõike Muinsuskaitseameti ning Keskkonnaameti sisendist. Arvesse võetakse ka huvirühmade seisukohti, lähtudes ala tüübist ning selle seisundist. RMK eesmärk on iga ala puhul esmalt selgitada majandustegevuse võimalikkus ning juhul, kui metsa majandamine on aktsepteeritav, leida alapõhiselt parim võimalik tööde teostusviis ja –maht, mis välistaks ala seisundi halvenemise.

Praktikas on mitmete pärimuses hiiemetsadena käsitletavate alade puhul tegemist okaspuuenamusega kultuurpuistutega, ehk aladega, mille seisund on varasemate tegevuste tulemusel oluliselt muutunud. Sellistel aladel ei pruugi majandustegevuse täielik välistamine olla üldjuhul põhjendatud. Pigem on mõtestatud majandustegevuse käigus võimalik kadunud

või hääbunud väärtusi osaliselt taastada, näiteks säilitades laialehiseid puud ning soosides segapuistute arengut.